BIBLIOGRAFIE

Universul bibliografic

Dr. Zenovia Niculescu
Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării, Facultatea de Litere,
Universitatea din Bucureşti
E-mail: zenovianiculescu@yahoo.com

Dr. Zenovia Niculescu este profesor la Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării a Facultăţii de Litere de la Universitatea din Bucureşti. Predă cursuri de catalogare, clasificare, indexare şi bibliografie. Domeniile sale de cercetare sunt sisteme de clasificare, limbaje de indexare, catalogarea documentelor, sisteme şi structuri bibliografice, limba şi literatura română.

Rezumat

Articolul este un eseu despre bibliografie, despre puterea şi valoarea acesteia.

Universul bibliografiei perceput din perspectiva informaţională dezvăluie nivelele de reprezentare referitoare la: tezaurul bibliografic; suportul informaţiei bibliografice; organizarea şi comunicarea informaţiei bibliografice; utilizatorii bibliografiilor.

Printr-o abordare gnoseologică, aria de competenţă a bibliografiei se situează la nivelul întregii cunoaşteri umane, iar funcţia sa referenţială se regăseşte în gestionarea eficientă a pluridimensionalităţii informaţiilor.

Cuvinte cheie: *Bibliografie, Nivele de Reprezentare, Valoare Informaţională*.

Printr-o particularizare a unei sintagme arhicunoscute putem susţine şi argumenta faptul că cine stăpâneşte universul bibliografic deţine puterea informaţiei.

În acelaşi sens operează şi ideea bibliografiei ca o componentă novatoare în Republica universală a cărţilor ce reuşeşte să stabilească un echilibru real între existenţa şi circulaţia informaţiei livreşti.

Dinamica şi complexitatea informaţiei, indiferent de suportul material, au declanşat elemente incipiente de haos, anihilate prin proiectarea şi construirea unui sistem de procedee şi deprinderi operative de stocare şi structurare a informaţiilor, specific bibliografiei care: „expune metodele de

BDD-A27116 © 2005-2006 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:27 UTC)

cunoaştere, apreciere, selectare şi propagare a cărţilor, sistematizează cunoştinţele despre cărţi şi înfăţişează metodele de întocmire a cercetărilor şi listelor bibliografice." (1)

O astfel de viziune integratoare a bibliografiei în cetatea spirituală a cărţii dezvăluie ispita acestei invenţii inteligente de a guverna publicaţiile dintr-o dublă motivaţie: tezaurizarea memoriei culturale şi valorificarea patrimoniului intelectual universal. Valenţe explicative ale acestei aserţiuni se regăsesc în analiza valorică a profesoarei Louise-Noëlle Malclès privind bibliografia: „[care] duce la cunoaşterea lumii literare, la ceea ce s-a scris şi tipărit în trecut, la ceea ce se scrie şi tipăreşte în fiecare zi, ea dă viaţă şi mişcare cărţii, ea facilitează lectura şi o răspândeşte, ea creează emulaţia gândirii şi muncii [...]. Bibliografia acumulează [...] de secole o masă enormă de informaţii de care ne închipuim nejust că ne-am putea lipsi pentru a reconstrui faptele istoriei." (2)

Într-o accepţiune modernă bibliografia: „elaborează stocuri ordonate, fie de referinţe despre documente, fie informaţii utilizabile direct şi le restituie, disponibile şi accesibile, utilizatorilor." (3)

În termeni direct explicativi putem spune că bibliografia este un produs intelectual al comunităţii umane care funcţionează pe toate planurile existenţei unui document.

Într-o formă schematică, universul bibliografic comportă următoarele nivele de reprezentare:

- *Tezaurul bibliografic* reflectat în ansamblul diversificat al informaţiei;
- *Suportul informaţiei bibliografice* începând de la tăbliţele de lut, papirus, hârtie până la *varianta digitală;*
- *Organizarea şi comunicarea informaţiei bibliografice*: structuri, standarde, organisme de specialitate, canale informaţionale;
- *Utilizatorii bibliografiilor*: beneficiari individuali şi instituţii interesate.

Dacă ne referim la aria de competenţă a bibliografiei, din perspectiva gnoseologică, vom preciza că se situează la nivelul întregii cunoaşteri umane având modalităţi multiple de exprimare informaţională prin instrumente specifice cu o funcţionalitate complexă care sunt capabile să susţină şi să dinamizeze gândirea creatoare. În acest sens, Louise-Noëlle Malclès are perfectă dreptate atunci când susţine că activitatea bibliografică este axată pe: „cercetarea, identificarea şi organizarea documentelor în vederea construirii de instrumente destinate sprijinirii muncii intelectuale (bibliografii, repertorii bibliografice). Ea reprezintă un mozaic de peisaje, fiecare relevând câte un aspect diferit [...]. În culegerile numite bibliografii

BDD-A27116 © 2005-2006 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:27 UTC)

sau repertorii bibliografice se numără câteva zeci de mii deoarece bibliografia semnalează cărţile tipărite în toate epocile şi în toate ţările şi prezintă, astfel, un *tablou al tezaurului cultural* acumulat de naţiuni în cinci secole." (4)

Opinia predominantă asupra funcţiei referenţiale a bibliografiei denotă capacitatea de a gestiona eficient pluridimensionalitatea informaţiilor din profilul său de interes, prin cercetare, analiză şi sistematizare a informaţiilor din domeniul său de competenţă însoţite, uneori, şi de referiri valorice asupra documentelor investigate. Situându-se în acelaşi plan al particularităţilor funcţionale, Marcelle Beaudiquez apreciază: „La nivel general, bibliografia îndeplineşte mai multe funcţii: oferă informaţii rapide şi exacte cititorilor, orientează cititorul către alte centre documentare care pot răspunde mai bine cerinţelor sale, stabileşte documentaţia pe diferite subiecte la cererea cititorilor, localizează documentele şi permite realizarea celor două mari programe internaţionale: C.B.U. şi Accesul Universal (U.A.P.) prin localizarea documentelor." (5)

Marcând, astfel, semnificaţiile bibliografiei, mai adăugăm importanţa faptului că aceasta este centrată pe complementarietatea demersurilor şi interdisciplinarietatea informaţiilor. Totodată, bibliografia este un mediu deschis de comunicare între om şi carte, între prezent şi trecut, având totodată capacitatea de a transmite mesaje bibliografice care pot determina accelerarea inovaţiei în lumea miraculoasă a cărţii. Din păcate, aşa cum susţine Neonila Onofrei: „Mai avem de luptat cu mentalitatea potrivit căreia [...] bibliograful nu face altceva decât nişte simple liste de cărţi [...], iar bibliografiile sunt lucruri «modeste» care nu pretind prea multe cunoştinţe, nici putere de discernământ." (6)

Chiar dacă aşa stau lucrurile, vom prezenta, totuşi, un profil al bibliografului creionat cu multă pasiune şi putere de convingere, acum 60 de ani de către Traian Heroiu, pe care, în pofida citatului mult prea amplu, îl vom reda în întregime:

„Bibliograful *culege, ordonează şi evidenţiază* documentul scris, făcând lumină într-un labirint enorm şi confuz de scrieri. Este *truda* sa. Bibliograful caută până la epuizare un anumit domeniu spre a găsi absolut tot ceea ce s-a scris, astfel ca produsul muncii sale să fie complet şi după el să nu mai găsească nimeni altul nici un document în acel domeniu şi pe acel interval de timp. Este *conştiinciozitatea* sa. Bibliograful nu scapă, de aceea, vreo scriere referitoare la o problemă dată. El nu se grăbeşte. El caută meticulos, cu pasiune şi stăruinţă, cunoscând că orice omisiune îi slăbeşte opera. Este *răbdarea* sa. Bibliograful este foarte atent asupra notaţiilor pe care le face în legătură cu autorul, titlul cărţii sau articolului, pagina, editura, etc.,

BDD-A27116 © 2005-2006 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:27 UTC)

spre a corespunde corect cu domeniul găsit şi înregistrat. Este *precizia* sa. Bibliograful nu porneşte la muncă oricum. Întâmplarea îl tulbură. El are întotdeauna un plan de lucru în investigaţie şi o sistemă în tot ceea ce culege şi tot ceea ce încheagă. Este *metoda* sa. Bibliograful îşi ţine la curent opera, completând-o periodic cu lucrările noi, iar după ce a pus punct activităţii sale, ar dori ca cel care se angajează pe acelaşi drum să-l urmeze cu aceeaşi *conştiinciozitate.* Este, în acelaşi timp, *perseverenţa şi testamentul* său. Bibliograful, în sfârşit, este conştient că truda sa foloseşte incomparabil mai mult altora decât lui, că el pune deci rodul muncii sale la dispoziţia unui anonim consumator, întotdeauna unui cercetător şi, probabil, unui creator. El culege, încheagă şi oferă dezinteresat. Exact ca o albină. Este *noblețea* sa". (7)

Note şi bibliografie

(1) TOMESCU, MIRCEA. *Bibliologie.* In: Consultaţii de biblioteconomie. Bucureşti: I.S.I.A.P., 1969. p. 5.
(2) MALCLÈS, LOUISE-NOËLLE. *Manuel de bibliographie.* Paris: Presses Universitaires de France, 1976. p. 17.
(3) PRÉVOTEAU, MARIE-HÉLÈNE; UTARD, JEAN-CLAUDE. *Manuel de bibliographie générale.* Paris: Éditions du Cercle de la Librairie, 1995. p. 16.
(4) MALCLÈS, LOUISE-NOËLLE. *Cours de bibliographie.* Genève: Librairie E. Droz, 1954. p. 6, p. 147.
(5) BEAUDIQUEZ, MARCELLE. *Guide de bibliographie générale.* Munchen: K.G. Saur, 1989. p. 29-30.
(6) ONOFREI, NEONILA. *O datorie sacră faţă de cultura română:* bibliografiile naţionale. In: Biblioteca, 1997, nr. 4-5. p. 133-134.
(7) HEROIU, TRAIAN. *Bibliograful: misiune, pregătire, încadrare*. Apud: Barbu Theodorescu. Istoria bibliografiei române. Bucureşti: Editura Enciclopedică, 1979. p. 150-151.

BDD-A27116 © 2005-2006 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:27 UTC)